Papers of the Institute for Bulgarian Language, 39, 339 – 357
Print ISSN 0323-9934, Online ISSN 2603-3402

DOI: 10.47810/PIBL.XXXIX.26.09

ЦИГАНИ ИЛИ *РОМИ* (ЛИНГВИСТИЧНИ НАБЛЮДЕНИЯ)

Цветелина Георгиева
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“,
Българска академия на науките, България

GYPSIES OR *ROMA* (LINGUISTIC OBSERVATIONS)*

Tsvetelina Georgieva
Institute for Bulgarian Language “Prof. Lyubomir Andreychin”,
Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria

Резюме: Изследването има за цел въз основа на данни от електронни корпуси да отговори на въпроса дали има разлика в значенията на думите *циганин* и *ром* в българския език през последните два века. Установява се, че в речниците думите в преките си значения не са негативни по смисъл и не са емоционално маркирани. Поява на негативна конотация е възможна в разговорна реч посредством интонация, извивки на гласа и др. Според извлечените данни двете думи днес се използват активно в речта, независимо от темата на текста и препоръката за употреба на политически коректното *роми*.

Ключови думи: етноними; електронни корпуси; речници; конотация

Abstract: The study aims, on the basis of data from electronic corpora, to answer the question of whether there is a difference in the meanings of the words *tsiganin* and *rom* in the Bulgarian language over the past two centuries. It is established that in dictionaries the words, in their primary meanings, do not have a negative meaning and are not emotionally marked. The emergence of a negative connotation is possible in colloquial speech through intonation, voice modulation, and similar features. According to the extracted data, both words are actively used in speech today, regardless of the topic of the text and despite the recommendation to use the politically correct term *romi*.

Keywords: ethnonyms; digital corpora; dictionaries; connotation

* Copyright of each paper stays with the respective authors. The works in the Papers of the Institute for Bulgarian Language are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0. International Licence (CC BY 4.0).

ВЪВЕДЕНИЕ

Изборът на темата на изследването е продиктуван от писмено запитване във връзка с оживена дискусия в социалните мрежи относно употребата на думите *ром* и *циганин*, с които се назовава една и съща етническа общност. Спорът е дали в българския език тези лексеми може да се разглеждат като синоними, или между тях съществуват разлики по отношение на значение и стилистична маркираност.

За да се отговори обективно от *лингвистична гледна точка* на тези въпроси, е необходимо да се отчете присъствието на думите *циганин* и *ром* в българския език в миналото и днес, да се установи дали има прояви на лексикална динамика и семантично изменение, както и да се опишат някои интересни особености при разглежданите етноними.

За целите на анализа ще бъдат използвани основно:

1) електронният корпус на Секцията за българска лексикология и лексикография към ИБЕ, който е балансиран и разполага с различни по тип текстове (художествена, научна и документална литература, преводна литература, различни видове речници, списания, вестници, сборници и др.), създадени през последните близо два века;

2) електронният корпус CLASSLA-web.bg (Bulgarian Web) в CLARIN.SI – Словенската инфраструктура за общи езикови ресурси и технологии за южнославянските езици (https://www.clarin.si/ske/#dashboard?corpname=classla web_bg), в който има всякакви текстове от последните десетилетия, качени в интернет; към дата 16.01.2026 г. българският корпус е с над 3 милиона текста от наши интернет източници (от медии, форуми и др.) и непрекъснато се обновява и допълва.

Ще се проследи присъствието на тези две лексеми в корпусите, за да се направят нужните изводи (вкл. да се докаже или оспори дадена речникова дефиниция). Ето защо, за да се отговори на поставените въпроси от лингвистична гледна точка, обект на изследване ще бъдат две условно обособени групи:

А. Лексикографски източници

1) Тълковни речници: *Речник на българския език* (RBE online), *Речник на съвременния български книжовен език* (RSBKE online), *Български тълковен речник*. 4. изд., допълнено и преработено от Д. Попов (BTR 1994), *Български тълковен речник* на В. Радева (BTR 2012);
2) Речници на чуждите думи – *Речник на чуждите думи* на А. Милев, Б. Николов и Й. Братков, 5. изд., допълнено и преработено от Е. Пернишка (RChD 2000), на Ст. Младенов (Mladenov 1947), на Футеков и Дорич (Futekov, Dorich 1920) и др.;

3) Други: *Български етимологичен речник* (BER 2002), *Български синонимен и антонимен речник с фразеологизми* на А. Нанова (Nanova 2019), *Нов речник на уличния жаргон* на Н. Стоименова (Stoimenova 2017), *Речник на уличния жаргон* на Г. Армянов (Armyanov 1993), *Речник на обидните думи и изрази в българския език* (Ganchev, Georgieva 1994) и др.

Б. Други източници

1) Наши текстове – на писатели, поети и други популярни личности (напр. З. Стоянов, Д. Войников, Ив. Вазов, П. П. Славейков, Д. Дебелянов, Елин Пелин, А. Каралийчев, К. Петканов, С. Радев, В. Мутафчиева, Ив. Петров, Д. Талев, Г. Мишев, Б. Биолчев, З. Евтимова, Г. Господинов, Г. Томов, Т. Димова и др.); документална литература; списания и вестници; научни сборници; интернет източници (в езиковия корпус CLASSLA-web.bg) и др.;
2) Чужди (преводни) текстове – напр. с автори К. Иречек, И. Кант, З. Милковски и др.

През последните години темата за ромите е актуална както от гледна точка на социолингвистиката, психолингвистиката, лингвокултурологията, така и от гледна точка на социологията, културологията, историята и пр. Ето защо е необходимо да се уточни, че настоящото изследване няма задача и претенции да анализира медийния образ на ромите / циганите, техния произход, статус и пр.[1]

---

[1] Срв. напр. публикацията на Иво Инджов „Образът на ромите в българския печат“ (Indzhov 2012). В нея той изследва медийния образ на ромите в пет водещи всекидневника, който се гради чрез *начина на отразяване на събитията* (тук не става дума за изследваните лексеми, а за т. нар. „тон“ на журналиста, за начина на представяне на членовете на този етнос). Част от изводите са: „вестниците представят ромите преимуществено в негативен план“; „в близо 70% от публикациите тонът към ромите е „неутрален“, а в почти 30% – в различни нюанси на отрицателното“; „И петте вестника представят ромите като пасивни консуматори на помощи от държавата и ЕС. Често негативни качества, с които са представени конкретни ромски персонажи, се приписват на ромския етнос като цяло“. Същото се отнася и за публикацията на Д. Чешмеджиева, която изследва лингвистичните средства, използвани за (не)толерантното представяне на общността на ромите на страниците на българския печат (срв. „*Негативна оценъчност* в говоренето за ромите...“). В сравнение с настоящото изследване тук се наблюдават различна цел и задачи. Авторката подчертава: „Важно е да се отбележи, че **негативното звучене на етнонима се постига главно чрез тематичната обвързаност на лексемата, а не толкова от самата ѝ семантика** [подч. мое, Цв. Г.]: „80 *цигани*, *въоръжени с павета и метални тръби*, нападнаха софиянци“ (Cheshmedzhieva 2010: 11).

Обектът на изследване тук са семантиката и лексикографското представяне на двете лексеми *циганин* и *ром*. За да се изясни семантичната структура на думите, ще бъдат посочени някои екстралингвистични фактори, част от които намират място в дефинициите.

Трябва да се подчертае още в началото, че в изследването *се прави разграничение между значението на етнонима циганин и начина, по който се конструира в контекста образът на представител на циганската общност.* Първото е обект на семантиката, а второто – на прагматиката.

1. ЛЕКСЕМИТЕ *ЦИГАНИН* И *РОМ* ПРЕЗ ГОДИНИТЕ

Предвид екстралингвистичните данни, за които ще стане ясно по-нататък, ще бъдат анализирани присъствието и значението на лексемите *циганин* и *ром* в българския език през следните условно определени два периода: 1) първи период – от 60-те години на XIX до 70-те години на XX век и 2) втори период – от 70-те години на XX век до наши дни.

1.1. *Циганин* и *ром* през първия период (60-те години на XIX – 70-те години на XX век)

Според текстовете в електронния корпус на Секцията за българска лексикология и лексикография думата *циганин* е ярко засвидетелствана в езиковата практика през периода от 60-те години на XIX до 70-те години на XX век.[2] По-често лексемата се употребява с прякото си значение ‘човек от скитническа общност от индийски произход, пръсната из Европа, Азия и Африка’ (напр.: *В Испания наричат циганина Gitano. Това име, както англ. Gipsy и алб. Jefk (G. Mey, още evgit), произтича от заблуждението, че уж бащината на циганите е Египет.* Гръцко-български студии, 1893; *Циганите са разсеяни по цялото княжество.* Г. Димитров, Княжество България, 1894). Порядка е употребата на думата *циганин* с някои от преносните ѝ значения: ‘човек,

[2] Първият документ, в който е регистрирано наличието на значителен брой население от този етнос, е тимарският регистър на Никополския санджак от 30-те години на XV век, в който са отбелязани 431 цигански домакинства. През XVI век се появяват и първите закони, които са насочени специално към циганите – Закон за циганите във вилаета Румели и Закон за управителя на циганския санджак (Tomova 1998: 330). Масово присъствие на цигани по нашите земи има още през XIII век, но са възможни и по-ранни заселвания.

който лъже, краде', 'човек, който е беден, дрипав или много черен' (напр.: – *Лъжеш, циганино! – избухна Манолаки и цял се разтрепера. – Не знаеш какво дрънкаш. (...) Само когото не си видял, него не си завлякъл, мюхлюзино!* Й. Йовков, Събр. съч., т. 4, 1971). Културно-поведенческите характеристики на това малцинство, неговият начин на живот и манталитет се експлицират само в контекст (напр.: *Циганинът е с лек нрав и безгрижен; у него се бързо сменят злобните и радостните ефекти, ала радостта преобладава.* К. Иречек, Княжество България, 1899; *Мечката е собственост на някой си циганин, който с нея си изкарва прехраната*. Братство, 1959, бр. 9; *Всички знаеха, че тия цигани крадат коне, говеда, биволи.* Жива старина, 1907, кн. 6). Трябва да се посочи, че в немалко текстове от този период се очертава *профилът на циганина*, който е негативен според общоприетите критерии, като различните автори отбелязват почти едни и същи характерни (отрицателни) черти. Така например кюстендилският книжовник Г. Димитров в творбата си „Княжество България в историческо, географическо и етнографическо отношение" (1894) директно посочва недостатъците на циганите. Те са *съвършено безнравствени и лениви хора. За прехраната си от нищо не се отказват. (...) Безчестни дела вършеха… Те се занимават и с некои занаяти…, стига да е леко, да не ги уморява… Той* [циганинът] *требва или да открадне, или да си изпроси. (...) Циганинът яде каквото намери. (...) Той, щом съзре на месопродавницата говеждо сърце или овчи дроб и има пари, купува. (...) Циганите изобщо, даже и децата пушат тютюн. (...) Некои от циганките врачуват, баят, гадаят и мамят простите хора* (Dimitrov 1894: 82). Умението да се възползват от дадена ситуация, е посочено и от Ив. Войводов в „Българското княжество и конституцията му" (1885): *Циганите от столицата упражниха политическите си права с голям успех, защото в деня на изборите молиха добре да се наядат от кошовете хлеб и да се напият* (Voyvodov 1885: 12). Потвърждение на някои от тези качества откриваме и в сборника на П. Р. Славейков „Български притчи или пословици и характерни думи" (Slaveykov 1889 – 1897), където има над 70 умотворения, в които присъства (понякога индиректно) *образът на циганина* с неговите характерни нравствени качества: той лъже, хитрува, краде, обича да се хвали, да се весели, да си хапва, пийва (напр.: *Лъже като брадат (дърт) циганин*; *И циганинът хвали баща си, че бил пророк*; *Поп без книга и циганин без зурна*; *Засмя са като циганин на готови пари*; *Циганин, като има петмез, не може да спи, додето го не изяде* и др.). Циганинът е показан и с характерните си физически черти – той е черен (*Чер като циганин*), дрипав (*Трепери като гол циганин*). Разбира се, има и текстове, в които *образът на циганина* е представен неутрално – когато става въпрос за история и статистика. Това се отнася както за домашна, така и за преводна литература (срв.: *Кога са дошли циганите в България, не знаем. Нито домашен, нито чужд документ ни говори за това.* А.

Иширков, Град София през XVII век, 1912); *В Албания има около 40 хил. цигани, които се занимават с различни занаяти.* „Пътуване около света“ (превод от френски, 1873). Тези примери доказват, че тематиката на текста и начинът на описание са определящи за очертаване на отрицателния или неутралния *образ на представителя на малцинствената общност*, а самата лексема *циганин* не е с негативна семантика.

В речниците през анализирания период думата *ром* ‘циганин’ липсва (вж. напр. RSBKE 1959; Futekov, Dorich 1920; Mladenov 1947).

Думата *циганин* обаче присъства в тритомния академичен тълковен „Речник на съвременния български книжовен език“ (RSBKE 1959) и в „Речника на чуждите думи“ на Ст. Младенов (Mladenov 1947). В първия труд лексемата *циганин* е дефинирана като: „1. Лице от пръснатия из Европа, Азия и Африка скитнишки народ от индийски произход. 2. Разг. Лъжлив или беден човек“ (RSBKE 1959), докато във втория заглавната единица е в мн. ч. (*цигани*) и е представена като: „скитнишки народ от индийско потекло, погрешно свързван с Египет (макед. егюпци, англ. gipsy...); гр. athingani, нем. Zigeuner“ (Mladenov 1947). Както се вижда, лексемата *циганин* е представена в първото значение на RSBKE 1959 неутрално. Чрез второто значение (определено в речника като разговорно) се характеризира по-скоро не-циганин (срв. дефиницията не е: Представител на този народ, който лъже или живее в бедност, а „Лъжлив или беден човек“), т. е. тук (по-скоро) става въпрос за преносно значение.

Прави впечатление, че до 20-те години на миналия век думата *ром* не е засвидетелствана в писмени източници. Най-ранната известна употреба на *ром* у нас е от 1929 г. Думата я откриваме (успоредно с *циганин*) в „Опит за история на гр. Сливен“ на С. Табаков: *Отгде и кога са дошли циганите в Сливен? Сами себе си наричат ром (мн. ч. = рома)* (Tabakov 1929: 306). В България думата *ром* е използвана за кратко малко след Втората световна война. Промяната на държавната политика след 1956 г. и забраната малцинствата да използват майчиния си език на обществени места, довеждат до нейното „забравяне“ до 1989 г. (Marushiakova, Popov 1993: 88 – 93). Това е предпоставка тя да не бъде включена в словниците на речниците.[3]

Може да се обобщи, че през изследвания (първи) период при представянето на лице от разглежданата етническа група се използва лексемата *циганин*. Тя

[3] Трябва да се посочи, че през разглеждания период има употреба на прилагателното *ромски*, но със значение ‘римски’. (*Още във времето на ромската империя виждаме римлянката да издига протестиращия си глас и да иска малко повече зачитане към своята личност, да я считат като човешко същество.* Братство, 1902, бр. 12.)

се среща в разнородни текстове (исторически документи, приказки, вестници, списания, сборници, романи, разкази, изследвания, речници и др.). В посочените по-горе примери циганинът е характеризиран както описателно, така и синтезирано (под формата на пословици, поговорки, устойчиви сравнения и др.). Както се вижда, конструираният негативен образ (в повечето текстове) се дължи на описаните ярки типични черти и прояви на циганина. Лексемата *циганин* обаче е с неутрално значение и това най-добре проличава в текстове, свързани напр. с историята на малцинствената общност, включително и в такива, в които присъства нейният синоним – *ром*.

1.2. *Циганин* и *ром* през втория период (от 70-те години на XX век до наши дни)

Извънезиков факт, който поражда възраждането на думата *ром*[4] (не само у нас, но и в Европа, света) и става предпоставка за нейното утвърждаване през периода от 70-те години на XX век до наши дни, е Първият конгрес на Международния циганski съюз (преименуван на Международен ромски съюз), открит на 8 април 1971 г. в близост до Лондон.[5] По-късно думата *ром* се появява в резолюция на ООН през 1977 г. и в други официални международни текстове, където се призовава за осигуряване на равни права на това население в страни, в които то пребивава. В наше време Европейският съюз също е „избрал“ да използва в политическите си документи и в дискусиите думата *роми* като название на „общност“, която включва „различни групи, като роми, синти, кале, романичели, бояши / рудари, ашкали, гюпти, йениш, дом, лом, ром и абдал, както и чергарите (gens du voyage, цигани, каминанти и др.)“ <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/roma-eu/roma-equality-inclusion-and-participation-eu_bg> [16.01.2026]. Прави обаче впечатление, че в обществените дискусии думите *циганин* и *ром* се употребяват успоредно (макар че преобладава втората): <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-02-02-ITM-013_BG.html> [16.01.2026].

---

[4] В академичния етимологичен речник се определя произходът на думата *ром*: от циг. rom букв. ‘мъж, съпруг’, което е от санскр. domba ‘название на членовете на една от най-нисшите касти’ (BER 2002: 316).

[5] Тогава се приемат още химнът („Джелем, джелем“ по текст на Жарко Йованович) и знамето на ромската общност (червено колело с 12 спици на фона на синя и зелена лента – вж. <http://www.souhssz.com/za-uchjenika/prjezjentatsii/romskijat-flag/> [16.01.2026]).

В България след 1989 г. в медийния и политическия сектор се налага мнението, че е добре да се избягва традиционното название *цигани* и че е политически по-коректно да се използва етнонимът *роми*, още повече, че по-голямата част от хората с ромска идентичност се самоопределят по този начин. След края на тоталитарния режим думата *роми* започва активно да се използва от медиите, политиците и представителите на неправителствени организации.

С лексемите *цигани* и *роми* се обозначава една и съща малцинствена общност в страната, при това най-хетерогенната. Наименованието „общност“ в случая е условно, тъй като циганите, погледнати отвън, са едно цяло спрямо околното население, но това цяло се състои от множество подгрупи, които се различават по език (диалект), религия, традиции, нрави и др. Нещо повече – „вътрешногруповите разлики и дистанции са по-големи, отколкото дистанциите и разликите с околното население“ (Tomova 1998: 335). Българската малцинствена „общност“ се състои от три големи групи: йерлии, рудари и калдараши, а всяка от тях има подгрупи.

2. *ЦИГАНИН* И *РОМ* – ЕТНОНИМ, ЕКЗОНИМ И ЕНДОНИМ

Трябва да се отбележи, че съществува разлика между това как хората от тази общност се самоопределят и как ги наричат другите.

В езикознанието се прави разграничение между три термина, с които може да се назовава дадена етническа (и религиозна) общност – етноним, екзоним и ендоним.[6] Широко употребим, утвърден и най-общ е терминът *етноним* със значение ‘дума, с която се назовава етническа общност’ (RBE online). При другите два термина етническата общност е пак същата, но разликата е в това кой кого нарича. *Екзонимът* е дума, с която дадена етническа група е назована от друга група хора (от *екзо* – ‘отвън’), а *ендонимът* е дума, с която дадена етническа група назовава сама себе си (от *ендо* – ‘отвътре’). Така например *грък* (‘човек, който по произход е от Гърция, жител е на Гърция’) е както етноним, така и екзоним, докато *елин* е ендоним (или още автоним, самоназвание), *унгарец* (‘човек, който по произход е от Унгария, жител е на Унгария’) е етноним и екзоним, а *маджарин* е ендоним; *каракачани* (‘малобройно население на Балканския полуостров, говорещо старинен северногръцки диалект и

[6] В ономастиката с термина *ендоним* се означават и собствени имена, вкл. топонимите, създадени от една езикова общност за назоваване на обекти в рамките на обитаваната от нея територия, а с термина *екзоним* – собствените имена, които се употребяват от една езикова общност, но се отнасят за чужди обекти. Такива за българите са *Одрин* (тур. Edirne), *Белград* (сръб. Београд), *Германия* (нем. Deutschland).

обитаващо през лятото високопланинските пасища в планините Пинд, Шар, Пирин, Рила, Родопите, Стара планина и Средна гора, а зиме – полетата на Тракия и крайморските райони на полуострова’[7]) е етноним и екзоним, а *влахи* – ендоним.

Политическите и идеологическите промени в обществото ни през последните десетилетия стават предпоставка за езикови изменения и при някои названия на етническите общности. Така например ако по време на социалистическия режим (1944 – 1989 г.) думата *помаци* (‘българи мюсюлмани, населяващи основно Западните Родопи’) е била екзоним, то в днешно време тя е станала ендоним (Bukovyan 2021: 108).

Промяна има и при употребата на *роми* и *цигани*. Думата *ром* е не просто етноним. През разглеждания втори период тя става и ендоним по външноезикови обстоятелства, като се посочва, че „политическо коректно“ (т. е. политически правилно, точно) е названието *ром*. Оттук следва и противоположното твърдение – думата *циганин* е политически некоректна (неправилна, неточна). Кое е некоректното в *циганин* – прякото значение – това, с което се назовава „лице от пръснатия из Европа, Азия и Африка скитнишки народ от индийски произход“ (което е исторически факт), или преносното значение – това, с което (разговорно) се назовава „лъжлив или беден човек“ (но не и представител на тази общност!)? Явно въпросът опира до второто значение, и то при устна употреба на думата *циганин* (най-често в диалог), където се наблюдава връзка между създадения негативен стереотип за циганина (но и на рома) и съществуващата на тази основа негативна оценка за поведението, нрава на не-циганина, който в дадена ситуация се държи като циганин. И така на думите се „вменява“, че може да изтриват образ. Лексемата *ром* трябва услужливо да измести лексемата *циганин* и по този начин, вероятно, да изтрие с години наложения негативен образ на представителя на тази етническа общност. Някои правозащитни организации неоснователно внушават, че думата *циганин* е обидна и има дискриминационен характер. Това е езиково необосновано, защото тази дума в прякото си значение (с което се назовава представител на тази общност) е експресивно неутрална, също както и думата *ром*, и не засяга достойнството на личността. Начинът, по който се говори за малцинствената общност, може да породи усещане за обида, но *с това се занимава не семантиката, а прагматиката като наука*.

Названието *циганин* е етноним, който се отнася до същия субект. Думата същевременно е и екзоним, който през втория период изкуствено насочва към очертания негативен стереотип поради привнесената пропагандна езикова опозиция *ром* – *циганин* и създадената у представителите на тази хетерогенна

[7] Цит. по: RBE online.

общност сляпа увереност и самочувствие, че те по рождение имат повече права, че не трябва да бъдат дискриминирани.

Липсата или наличието на негативизъм към представителите на малцинствения етнос *зависи от контекста, а не от избора на езиковата единица*. Стореното добро, постигнатите успехи будят искрено одобрение и възхищение, при това без значение дали човекът е наречен *ром*, или *циганин* (срв.: „Циганка спасява живота на майка ми Вера Кочовска“; тук интересен е изборът на думата *циганка* вместо *ромка* в заглавие на статия, и то на първа страница на в-к „Минаха години“, 2025 г., бр. 37), „Истинската история на един успял циганин!“ (<https://www.flagman.bg/article/185231> [16.01.2026]), „Това са най-успешните роми в историята“ (<https://businessnovinite.bg/bljasak/tova-sa-naj-uspeshnite-romi-v-istorijata.html> [16.01.2026]). Естествено е злодеянията да се приемат с негация (срв.: „Наши роми крадат 4 т мед във Франция“ вж. <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/731033> [16.01.2026]; „Дупнишките роми пак излъгаха ЧЕЗ“ (<https://blitz.bg/obshtestvo/dupnishkite-romi-pak-izlagaha-chez_news150122.html> [16.01.2026]); „Роми заклаха 19-годишен в Англия“ (<https://novini.bg/article/2025030515131337339> [16.01.2026]). Дори в тези текстове да беше употребена думата *циганин*, пак щеше да съществува негативното отношение към описаните хора, защото кражбата и насилието са осъдителни действия без граници и без значение какъв е твоят етнос (срв.: „Цигани се сбиха пред Джумая джамия“ (<https://www.haskovo.net/news/110219/tsigani-se-sbiha-v-dzhumaya-dzhamiya> [16.01.2026]). Този, който ги извършва (в случая – препоръчителното *роми*, а не *цигани*), е „осъден“ на отхвърляне, на неприемане, на маргинализация. Замяната на едната дума с другата не променя образа на този етнос в очите на българите (срв. *роми пребиха полицай* и *цигани пребиха полицай*). Във връзка с това И. Абаджиева-Иванова посочва интересни факти чрез изказването на 20-годишна ромка относно опозицията *тук* (България) и *там* (чужбина) и делението *ром* (не *циганин*!) и *българин*: „Тука като ти кажат „ром“, има някакво ограничение. Българи и роми – така се делим. Там няма разделение. Там се чувстваш като гражданин на държавата, в която си. Там си равен с всички“ (Abadzhieva-Ivanova 2025: 159).

3. ЛЕКСЕМИТЕ *РОМ* И *ЦИГАНИН* В БЪЛГАРСКИТЕ РЕЧНИЦИ

3.1. Синоними ли са *ром* и *циганин*?

Може да се обобщи, че в българския език с оглед на нашата действителност лексемите *ром* и *циганин* са синоними, защото с тях се назовава една и съща реалия – човек от скитническа общност от индийски произход, пръсната

в различни страни по света, който има неуседнал начин на живот. Думата *ром* се тълкува с *циганин* както в тълковни речници (срв. *ром* се тълкува с *циганин*: <https://ibl.bas.bg/rbe/> [16.01.2026], вж. също речниците на В. Радева, на Д. Попов), така и в речници на чуждите думи (напр. RChD 2000), при това без стилистичен маркер (лексикографското представяне на значенията на лексемите, които са семантично маркирани с отрицателна семантика, става чрез употребата на съответните оценъчни квалификатори – *пейр*. [пейоративно], *пренебр*. [пренебрежително], *подиг*. [подигравателно], *презр*. [презрително], *ирон*. [иронично], *хул*. [хулително], *неодобр.* [неодобрително], *руг*. [ругателно], *грубо*, *обидно*).

В RBE online думата *ром*[2] с основание е тълкувана синонимно чрез *циганин*:

РОМ[2], ро̀мът, ро̀ма, *мн*. ро̀ми, *м*. Циганин. *Политиката на предоставяне на здравни грижи и образование за роми е задача с особена важност.*

Тъй като речниковата статия на *циганин* в същия лексикографски ресурс е от тритомния академичен речник (RSBKE online), въз основа на електронния корпус на Секцията за българска лексикология и лексикография ще се опитам да предложа (според концепцията на академичния многотомен „Речник на българския език“) по-пълна речникова статия, като посоча основните значения на думата *циганин*, за да се разбере дали във всички от тях има смислово припокриване с думата *ром*[2].

ЦѝГАНИН, *мн*. цѝгани, *м.* **1.** Човек от скитническа общност от индийски произход, пръсната в различни страни по света, който има неуседнал начин на живот и говори индоевропейски език; ром[2].

2. Представител от тази общност, който често променя своето местоживеене, води бохемски начин на живот и (главно) в миналото се е препитавал с плетене и продаване на кошници, с калайдисване на съдове, коване на желязо и др.; ром[2].

3. *Прен*. Човек, който има физическа прилика с представител от тази общност (черен и/или дрипав, неспретнат).

4. *Прен. Разг.* Човек, който лъже, мами, краде.

– От гр. αθίγγανοι ‘недосегаеми’.

Както се вижда, в преките значения (1. и 2.) са посочени произходът, езикът, чергарският начин на живот и обичайните занаяти на циганите, докато в преносните значения (3. и 4.) са експлицирани още някои особености на тяхната физика, характер и бит. Синонимия между *циганин* и *ром*[2] има единствено в първите две (в преките) значения, с които се назовава представител на тази общност. Важно е, че тук *не се открива никаква негативна оценка*. Значенията са стилистично неутрални.

Поради сравнително късното възприемане на самоназванието *роми* за тази малцинствена група в България, както и поради факта, че не е маловажно как останалата част от обществото я нарича, лексикографите с основание приемат в тълковните речници разгърнатата дефиниция да бъде при екзонима *циганин*, а не при ендонима *ром*, още повече, че няма стилистична маркираност при лексемата *циганин*. Такава не се открива и при диалектните названия на 'циганин', напр. при *гюптин*, *егюптин* и *егюпец* (от гр. Αἴγνπτοσ или Αἴγΰπτιοσ), *лингур* (от лат. lingula през рум. lingurar), *калайджия* (от тур. kalayçi), *копанар* и др. (вж. RBE online).

Циганите като цяло (с редки изключения) и днес продължават да не се вписват в макрообществото и се възприемат като неблагонадеждни, мързеливи, безотговорни, неученолюбиви, користолюбиви. А да наречеш не-циганин циганин, си остава тежка обида. Същевременно презрителното, пренебрежително или иронично отношение към представителите от ромския етнос няма връзка с това дали те ще бъдат наричани с названието *циганин*, или *ром* – и двете вече са утвърдени в езика и са неутрални. Дали ще кажем *цигани се сбиха пред магазина*, или *роми се сбиха пред магазина*, дали ще кажем *там живее един циганин*, или *там живее един ром,* е едно и също. (Друг е въпросът какви характерни качества притежават представителите на тази общност.)[8] Разбира се, в определен контекст дадена дума от неутрална може да придобие окраска, цветност – да изразява емоция, оценка (положителна или отрицателна).[9] Такъв например е случаят с някои употреби на думата *циганин* във враждебен контекст, обикновено в разговорната реч. Самостоятелно произнесена с определена интонация и извивки на гласа (най-често в мн. ч. – *Цигани!*), лексемата може да бъде определена като обидна. Това обаче не е значение на думата, а е употреба. Тя с основание не намира място в тълковните речници.

Промяната на семантиката на думата *циганин* е свързана с промяна, „модификация" в бита и характера на представителите на този етнос. За такава може да се говори единствено при отмирането с времето на някои практикувани от тях занаяти, което е посочено в изведеното по-горе второ значение.

---

[8] Потвърждение за наличието на синонимия между *ром* и *циганин*, при това без стилистична разлика, откриваме и в чуждестранни академични речници (в полски речник онлайн <https://wsjp.pl/haslo/podglad/82901/rom> [16.01.2026]; в сръбски речник <https://archive.org/details/recnik-srpskoga-jezika-2011> [16.01.2026]; в румънски речник <https://dexonline.ro/definitie/rom> [16.01.2026] и др.). Това е още едно доказателство не само за липсата на оскърбителна конотация, но и за единомислието на лексикографите.

[9] В. Сумрова с основание посочва, че „дори немаркирани отрицателно – съдържателно или стилистично – лексикални единици в даден контекст може да се превърнат в обидни" (Sumrova 2025: 45).

3.2. Лексеми за ‘циганин’ с емоционално-експресивна и оценъчна конотация

В монографията „Българска лексикология и фразеология“ (2013) се отбелязва, че в съвременната лингвокултурология се обособяват някои групи имена на лица поради специфичното за отделните народи. Сред тях е групата народностни имена, които са „*конотативно натоварени* с национално виждане на отрицателни черти, свързвани с определен етнос (напр. *арнаутин*, *турчин*, *циганин* и др.)“ (BLF 2013: 463). Трябва обаче да се добави, че от приведените примери (*турчин* ‘мъж, който ограничава социалните изяви на съпругата си’, *арнаутин* ‘мъж с тежък, тираничен, избухлив характер’) става ясно, че „конотативната натовареност“ по-скоро се проявява при употреба на думата не в прякото ѝ значение, а в преносното (вж. по-горе), при това в определен контекст и обикновено в разговорната реч. В монографията се отбелязва, без да се уточнява по-конкретно, че „в разговорния български език“ презрително-подигравателна или иронично-снизходителна е конотацията и на двата етнонима – *циганин* и *ром* (BLF 2013: 648). Твърди се, че това се дължи на факта, че езикът ни „устойчиво пази пейоративни конотации на етнонимните думи, назоваващи лица и характерни обекти, свързани с *ромите*“ (BLF 2013: 648). Трябва да се отчете, че пейоративността е резултат от изградения през годините образ на представителя на малцинството и само в определен контекст тази конотация се проявява (тя не се пази извън контекста, както е при *мухльо,* и поради това в речниковите статии на *ром* и *циганин* липсва оценъчен маркер).

Както вече беше посочено, замяната на едната дума с другата не променя образа на този етнос в очите на българите. Негация обаче се наблюдава предимно в разговорната реч не заради самите лексеми *ром / циганин*, а заради описанието на някои културно-поведенчески характеристики на това малцинство, неговия начин на живот и манталитет, както и заради невъзможността му да се интегрира в достатъчна степен.

Друг е случаят с безспорно стилистично натоварени и широко популярни разговорни названия на циганин – *манго*, *мангал*, *цингарела*, които са определяни от лексикографите различно – като иронични, пренебрежителни, обидни или жаргонни. Към тях може да се добавят и други названия (с характерна експресивност) от „Речника на уличния жаргон“ на Г. Армянов – *абисинец*, *барон*, *бенга*, *бразилец*, *виетнамец*, *гаджал*, *джипси*, *иръпшън*, *италианец*, *камбоджанец*, *кара боя*, *мангал*, *мангасар*, *мангафа*, *манговец*, *мингян*, *мингянин*, *мургавел*, *печенег*, *тъмнорус*, *фараон*, *филипинец*, *цигойнер*, *цинго*, *юноша бледен*. Авторът включва и едно обидно название – *цоцоман*, с бележка: „обидно от един циганин към друг“ (Armyanov 1993). В словника на „Речника на обидните думи и изрази в българския език“ на Г. Ганчев и А. Георгиева не присъства лексемата

циганин. Друга дума обаче е натоварена с отрицателна, пейоративна конотация – съществителното име *мангал* е определено като „презрително обидно за циганин“ и към това значение некоректно са посочени прилагателни имена след точка и запетая, срв.:

мангал (араб., тур.): Презрително обидно за циганин; нечестен, подъл, долен, крадлив, злосторник; нечистоплътен, грозен; гаден, отвратителен (Ганчев, Георгиева 1994).

Като обидни са посочени още *мангасар* и *манго*. Те имат препратка „Вж. мангал“.

Вижда се, че в основата на повечето стилистично маркирани названия стои цветът на кожата и косата. При тях (за разлика от *циганин* и *ром*) емоционално-експресивната и оценъчна конотация присъства както в езиков, така и в извънезиков контекст.

4. ЛЕКСЕМИТЕ *РОМ* И *ЦИГАНИН* В ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИТЕ

4.1. Данни за честотата на срещанията и за колокациите на думи (и техни форми) от словообразувателното гнездо на *ром* и *циганин*

Към дата 16.01.2026 г. при търсене в езиковия корпус CLASSLA-web.bg (Bulgarian Web) излизат следните данни за честотата на срещанията на определени думи (и техни форми) от словообразувателното гнездо на *ром* и *циганин*: *цигани* – 34 495 резултата; *циганка* – 11 782 резултата; *роми* – 32 373 резултата; *ромка* – 3206 резултата.[10] Въз основа на тази информация може да се обобщи, че в интернет източниците през последните няколко десетилетия по-често употребими са лексемите от словообразувателното гнездо на *циганин*. В корпуса откриваме данни и за най-честите колокации на *циганин*, *циганка*, *циганче*, *ром*, *ромка*, *ромче* с качествени прилагателни:

– за *циганин* – *неграмотен*, *миризлив*, *мръсен*, *гнусен*, *мазен*, *крадлив* и др.;
– за *циганка* – *църна*, *черна*, *миризлива*, *просеща*, *неграмотна*, *дрипава* и др.;
– за *циганче* – *църно*, *сополиво*, *дрипаво*, *просещо*, *черно*, *гадно* и др.;

[10] Избран е този подбор на лексеми (и форми), тъй като при търсене по основната форма на думите *циганин*, *ром* и *ромче* резултатите няма да са коректни (при търсене на думата *циганин* резултатите са 90 685, но в това число влиза и формата *цигани*; на *ром* – 94 573 резултата, които включват формата *роми* и омонима *ром* със значение ‘спиртно питие’; на *ромче* – 2023 резултата, сред които и омонимът *ромче* със значение ‘спиртно питие’).

– за *ром – успял*, *крадлив*, *неграмотен*, *беден*, *неинтегриран*, *безимотен* и др.;
– за *ромка – гласовита*, *добричка*, *колоритна*, *многодетна*, *перхидролена* и др.;
– за *ромче – крадливо*, *изоставено*, *гладно* и др.

4.2. Образът на ромите / циганите въз основа на колокациите

Голяма част от прилагателните в тези колокации експлицират негативни физически и нравствени черти, които са характерни за представителите на етническото малцинство, а именно: те са с тъмен цвят (*черна*, *черно*, *църна*, *църно*); нечистоплътни са (*миризлив*, *мръсен*, *гнусен*, *мазен*, *миризлива*, *сополиво*); говорят високо (*гласовита*); крадат (*крадлив*, *крадливо*); неграмотни са (*неграмотен*, *неграмотна*); живеят бедно, в недоимък (*просеща*, *просещо*, *дрипава*, *дрипаво*, *беден*, *гладно*), в социална изолация (*неинтегриран*) и др.[11]

Въз основа на посочените колокации може да се обобщи: въпреки желанието названието *цигани* да бъде заменено с *роми*, образът на представителите на това малцинство остава непроменен. Независимо от коректното лексикографско представяне на лексемите *ром* и *циганин* в нашите речници, което почива на задълбочен семантичен анализ, в медиите и в социалните мрежи езиковият консерватизъм (и негативизъм) по отношение на изграждането на образа на циганите / ромите е непреодолим. Нещо повече – тази малцинствена група се оказва в капана на свободата на словото.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение може да се посочи, че първите (спорадични) доказателства за присъствието на думата *ром* в българския език са от 20-те години на XX век Следва период, в който тя е „забравена“ поради промяна в държавната политика на България. През 70-те и 80-те години не се използва активно, независимо от резолюцията на ООН през 1977 г. Думата *ром* възстановява употребата си в езика ни едва след настъпилите обществено-политически промени през 1989 г. (наред с други като *кмет*, *полиция*, *спомоществовател* и пр.). Днес се налага мнението, че традиционното название *цигани* има оскърбителна конотация и е политически коректно да се използва етнонимът *роми*. Твърди се, че по-голямата част от хората с ромска идентичност са се самоопределили по този начин, но се поставя под въпрос доколко това е (дълбоко) осъзнато от всички. Представителите на медиите, политическите среди и неправителствените организации

[11] Част от тези качества са посочени в речниковата статия на думата *циганин* в точка 3.1 и по-конкретно в преносните значения.

активно използват думата *роми* и сякаш искат да отредят забрава на думата *цигани*, вероятно надявайки се, че по този начин паметта на обществото ще изтрие негативния стереотип за представителите на този етнос. Обществено-политическата реалност обаче се оказва по-различна от езиковата реалност и е трудно (невъзможно) политици и медии да диктуват промяна в семантиката на думите. Днес двете думи активно присъстват в нашата реч, т. е. *ром* не е изместила *циганин* в периферията на речниковия състав на българския език.

Виждаме, че не само в нашите, но и в чуждите речници в преките значения на *циганин* и на *ром* няма емоционално-експресивен маркер, което е доказателство не само за липсата на негация, но и за наличието на безпристрастност при дефинирането на тези названия, за единомислието на различни лексикографи в различни държави.

Важно е да се посочи, че когато се говори за представител на най-хетерогенната малцинствена общност, негативната конотация може да се експлицира в разговорна реч единствено чрез паралингвистични средства (интонация, извивки на гласа и др.). В останалите случаи негативната оценка на говорещия се заявява чрез езиковото обкръжение на етнонимите – най-често чрез избора на определение към думите *ром* и *циганин* (то само по себе си отнася към някаква отрицателна проява), а не чрез избора на екзонима *ром* или на ендонима *циганин*. Извън контекст обаче и двете думи, с които се назовават представителите на малцинствения етнос, са лишени от конотация и това правилно е отразено в речниковите статии. Тези езикови факти (на фона на извънезиковите) най-вероятно са трудни за осмисляне, поради което възникват и дискусии по темата за значенията, употребата и възможната стилистична маркираност на лексемите *циганин* и *ром*. Едно е анализ на лексикалното обкръжение, чрез което се гради образът на членовете на малцинствената общност, друго е анализ на семантиката на етнонимите *ром / циганин*.

Речниковите статии за *циганин* и *ром* дават основание да се обобщи, че няма причина да се твърди, че първата дума има пейоративно значение, а втората няма. Друга близост в речниците се открива и в наличието на вторични значения, които извеждат характерни особености от нрава, бита, културата на представителите на този етнос. Част от тези значения са преносни – чрез тях не се назовават цигани / роми, а други хора в обществото. Именно при тези значения е налице негативна оценка, която произтича от значението на самите думи *лъже*, *мами*, *краде*, *дрипав* и др. Тези вторични значения в семантичната структура на *циганин* произтичат от цялостния образ на циганите / ромите, тъй като се отделят, посочват и осъждат само онези типични черти от техния характер, които се намират за неприемливи.

Източници

Armyanov 1993: Armyanov, G. *Rechnik na ulichniya zhargon.* Sofia: Grupa 7M-Logis. (**Армянов 1993**: Армянов, Г. *Речник на уличния жаргон*. София: Група 7М-Логис.)

BER 2002: Racheva, M., T. Todorov (Eds.). *Balgarski etimologichen rechnik*. T. VI. Sofia: Akademichno izdatelstvo "Prof. Marin Drinov". <https://ibl.bas.bg/lib/index.php?bookId=ber_6&action=show#mode/2up> [16.01.2026]. (**БЕР 2002**: Рачева, М., Т. Тодоров (ред.). *Български етимологичен речник*. Т. VI. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов". <https://ibl.bas.bg/lib/index.php?bookId=ber_6&action=show#mode/2up> [16.01.2026].)

BTR 1994: Andreychin, L. et al. *Balgarski talkoven rechnik*. 4. izd., dopalneno i preraboteno ot D. Popov. Sofia: Nauka i izkustvo. (**БТР 1994**: Андрейчин, Л. и др. *Български тълковен речник*. 4. изд., допълнено и преработено от Д. Попов. София: Наука и изкуство.)

BTR 2012: Radeva, V. *Balgarski talkoven rechnik*. Sofia: Iztok-Zapad. (**БТР 2012**: Радева, В. *Български тълковен речник*. София: Изток-Запад.)

CLASSLA-web.bg <https://www.clarin.si/ske/#dashboard?corpname=classlaweb_bg> [16.01.2026]

DLR: Dicționare ale limbii române. <https://dexonline.ro/definitie/rom> [16.01.2026]

Futekov, Dorich 1920: Futekov, Z., A. Dorich. *Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskiya ezik*. Sofia: Globus. (**Футеков, Дорич 1920**: Футеков, З., А. Дорич. *Речник на чуждите думи в българския език*. София: Глобус.)

Ganchev, Georgieva 1994: Ganchev, G., A. Georgieva. *Rechnik na obidnite dumi i izrazi v balgarskiya ezik.* Sofia: Nauka i zhivot. (**Ганчев, Георгиева 1994**: Ганчев, Г., А. Георгиева. *Речник на обидните думи и изрази в българския език*. София: Наука и живот.)

Mladenov 1947: Mladenov, St. *Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskiya ezik s obyasneniya za poteklo i sastav.* Sofia: Hemus. (**Младенов 1947**: Младенов, Ст. *Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав.* София: Хемус.)

Nanova 2019: Nanova, A. *Balgarski sinonimen i antonimen rechnik s frazeologizmi*. Sofia: Prosveta. (**Нанова 2019**: Нанова, А. *Български синонимен и антонимен речник с фразеологизми.* София: Просвета.)

RBE online: *Rechnik na balgarskiya ezik (online)*. *A – sistemnost.* <https://ibl.bas.bg/rbe/> [16.01.2026]. (**РБЕ онлайн**: *Речник на българския език (онлайн)*. *А – системност*. <https://ibl.bas.bg/rbe/> [16.01.2026].)

RChD 2000: Milev, A., B. Nikolov, Y. Bratkov. *Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskiya ezik.* 5. izd., dopalneno i preraboteno ot E. Pernishka. Sofia: Nauka i izkustvo. (**РЧД 2000**: Милев, А., Б. Николов, Й. Братков. *Речник на чуждите думи в българския език*. 5. изд., допълнено и преработено от Е. Пернишка. София: Наука и изкуство.)

RSBKE 1959: *Rechnik na savremenniya balgarski knizhoven ezik*. T. III. Sofia: BAN. (**РСБКЕ 1959**: *Речник на съвременния български книжовен език*. Т. III. София: БАН.)

RSBKE online: *Rechnik na savremenniya balgarski knizhoven ezik (online). Sit – yashnost*. <https://ibl.bas.bg/rbe/> [16.01.2026]. (**РСБКЕ онлайн**: *Речник на съвременния български книжовен език (онлайн). Сит – яшност*. <https://ibl.bas.bg/rbe/> [16.01.2026].)

RSJ: Recnik srpskoga jezika. <https://archive.org/details/recnik-srpskoga-jezika-2011> [16.01.2026]

Stoimenova 2017: Stoimenova, N. *Nov rechnik na ulichniya zhargon*. Sofia: Milenium. (**Стоименова 2017**: Стоименова, Н. *Нов речник на уличния жаргон*. София: Милениум.)

WSJP: Wielki słownik języka polskiego. <https://wsjp.pl/jak_korzystac> [16.01.2026]

Литература / References

Abadzhieva-Ivanova 2025: Abadzhieva-Ivanova, I. *Mobilnost pri romite: (edinstvena) vazmozhnost?* <https://www.researchgate.net/publication/392994076_Mobilnost_pri_romite_edinstvena_vzmoznost> [14.04.2026]. (**Абаджиева-Иванова 2025**: Абаджиева-Иванова, И. *Мобилност при ромите: (единствена) възможност?* <https://www.researchgate.net/publication/392994076_Mobilnost_pri_romite_edinstvena_vzmoznost> [14.04.2026].)

BLF 2013: Krumova-Tsvetkova, L. et al. *Balgarska leksikologiya i frazeologiya. T. 1. Balgarska leksikologiya.* Sofia: Izdatelstvo na BAN "Prof. Marin Drinov". (**БЛФ 2013**: Крумова-Цветкова, Л. и др. *Българска лексикология и фразеология. Т. 1. Българска лексикология.* София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов".)

Bukovyan 2021: Bukovyan, S. Oplakvatelni pesni ot selo Breznitsa. – In: Mikova, Z., B. Shopova (Eds.). *Nepoznatite. Sbornik dokladi i statii*. Plovdiv: Astarta, pp. 108 – 121. (**Буковян 2021**: Буковян, С. Оплаквателни песни от село Брезница. – В: Микова, З., Б. Шопова (съст.). *Непознатите. Сборник доклади и статии*. Пловдив: Астарта, с. 108 – 121.)

Cheshmedzhieva 2010: Cheshmedzhieva, D. *Tolerantnost i etnichnost v mediyniya diskurs (sapostavitelno izsledvane).* Avtoreferat. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.shu.bg%2Fwp-content%2Fuploads%2Fteachers%2Fstorage%2F6%2F28.doc&wdOrigin=BROWSELINK> [14.04.2026]. (**Чешмеджиева 2010**: Чешмеджиева, Д. *Толерантност и етничност в медийния дискурс (съпоставително изследване).* Автореферат. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.shu.bg%2Fwp-content%2Fuploads%2Fteachers%2Fstorage%2F6%2F28.doc&wdOrigin=BROWSELINK> [14.04.2026].)

Dimitrov 1894: Dimitrov, G. *Knyazhestvo Bulgaria v istorichesko, geografichesko i etnografichesko otnoshenie.* Ch. 1. Sofia: Pridvorna pechatnitsa B. Shimachek. (**Димитров 1894**: Димитров, Г. *Княжество България в историческо, географическо и етнографическо отношение.* Ч. 1. София: Придворна печатница Б. Шимачек.)

Indzhov 2012: Indzhov, I. *Obrazat na romite v balgarskiya pechat.* <https://www.newmedia21.eu/izsledvaniq/obrazat-na-romite-v-balgarskiya-pechat-2012/> [14.04.2026]. (**Инджов 2012**: Инджов, И. *Образът на ромите в българския печат*. <https://www.newmedia21.eu/izsledvaniq/obrazat-na-romite-v-balgarskiya-pechat-2012/> [14.04.2026].)

Marushiakova, Popov 1993: Marushiakova, E., V. Popov. *Tsiganite v Bulgaria*. Sofia: Klub'90. (**Марушиакова, Попов 1993**: Марушиакова, Е., В. Попов. *Циганите в България*. София: Клуб '90)

Slaveykov 1889 – 1897: Slaveykov, P. R. *Balgarski pritchi ili poslovitsi i harakterni dumi*. T. I. Plovdiv: Ivan P. Daskalov; T. II. Sofia: Edinstvo. (**Славейков 1889 – 1897**: Славейков, П. Р. *Български притчи или пословици и характерни думи.* Т. I. Пловдив: Иван П. Даскалов; Т. II. София: Единство.)

Sumrova 2025: Sumrova, V. Za obidnite dumi v balgarskiya ezik. – In: Blagoeva, D. (Ed.). *Dokladi ot Mezhdunarodnata godishna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin" (Sofia, 2025 g.).* Sofia: Izdatelstvo na BAN "Prof. Marin Drinov", pp. 40 – 49. (**Сумрова 2025**: Сумрова, В. За обидните думи в българския език. – В: Благоева, Д. (ред.). *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин" (София, 2025 г.).* София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов", с. 40 – 49.)

Tabakov 1929: Tabakov, S. *Opit za istoriya na gr. Sliven*. T. 3. Sofia: Slivenska kulturna druzhba. (**Табаков 1929**: Табаков, С. *Опит за история на гр. Сливен*. Т. 3. София: Сливенска културна дружба.)

Tomova 1998: Tomova, I. Romi. – In: Krasteva, A. (Ed.). *Obshtnosti i identichnosti v Bulgaria.* Sofia: Petekston, pp. 329 – 355. (**Томова 1998**: Томова, И. Роми. – В: Кръстева, А. (съст.). *Общности и идентичности в България.* София: Петекстон, с. 329 – 355.)

Vladova 2018: Vladova, I. *Multikulturalizam, olimpizam, obrazovanie*. Sofia: NSA PRES. (**Владова 2018**: Владова, И. *Мултикултурализъм, олимпизъм, образование*. София: НСА ПРЕС.)

Voyvodov 1885: Voyvodov, Iv. *Balgarskoto knyazhestvo i konstitutsiyata mu*. Sofia: Pechatnitsa Ya. S. Kovachev. (**Войводов 1885**: Войводов, Ив. *Българското княжество и конституцията му*. София: Печатница Я. С. Ковачев.)

Цветелина Георгиева
Институт за български език
Българска академия на науките
бул. „Шипченски проход" 52, блок 17
София 1113, България
cveti.g@ibl.bas.bg
https://orcid.org/0000-0002-8958-7439

Tsvetelina Georgieva
Institute for Bulgarian Language
Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod Blvd., Bl. 17
Sofia 1113, Bulgaria
cveti.g@ibl.bas.bg
https://orcid.org/0000-0002-8958-7439